

החרמת סחורות מרוכלים

כללי

1. רשות מקומית רשאית על פי חוק רישוי עסקים תשכ"ח - 1968 להפסיק עבירת רוכלות על ידי החרמת סחורתו של הרוכל העוסק ברוכלות ללא רשיון.
2. אגף הפיקוח העירוני אחראי, בין השאר, על נושא החרמת סחורות מרוכלים שאין בידם רשיון לעסוק ברוכלות וכן על הפעולות הנלוות להחרמות אלו לבד מהחלטות לחילוט הסחורות (העברת בעלות על הסחורות לידי העירייה) שהינן באחריות אגף רכש ולוגיסטיקה.
3. מטרת הביקורת היתה לבדוק את אופן הטיפול בהחרמת הסחורות משלב תפיסתן ועד לשלב חילוטן במהלך שנת 2006.
4. לצורך הביקורת קיימה הביקורת פגישות עם: סמנכ"ל העירייה לתפעול, מנהל אגף הפיקוח, סגן מנהל אגף הפיקוח, סגן מנהל אגף הפיקוח למינהל, רכז מידע רישוי ותביעות באגף הפיקוח, מנהל המשק באגף הפיקוח (להלן-"מנהל המשק"), אפסנאי באגף הפיקוח, מנהל אגף רכש ולוגיסטיקה, מנהל מחלקת מצאי באגף רכש ולוגיסטיקה, רכז הוצאה משימוש באגף רכש ולוגיסטיקה, סגן בכיר ליועמ"ש בשירות המשפטי, סגן ליועמ"ש במחלקה הפלילית בשירות המשפטי, תובע במחלקה הפלילית בשירות המשפטי. כמו כן נסקרו מסמכים בנושא.
5. הביקורת נערכה בחודשים מרץ עד יוני 2007.

ממצאים

רקע

6. לשם השגת המטרה של שמירה על איכות החיים בעיר, שנקבעה במסגרת הרה-ארגון באגף הפיקוח, הוגדרו 4 משימות שהינן באחריות האגף לפי סדר העדיפות הבא:
 - א. אמנת שירות. ב. חוקי תנועה. ג. סדר ציבורי. ד. רישוי עסקים.
7. אכיפת עבירת רוכלות, הנכללת בקטגוריה ד' בסדרי העדיפויות של האגף ראה סעיף 6, נעשית ב-2 מישורים:
 - א. רישום דוחות ברירת קנס על פי חוק עזר לתל-אביב יפו (רוכלות) תשס"א-2001 (להלן - "חוק העזר").
 - ב. החרמת הסחורות והגשת כתבי אישום על פי חוק רישוי עסקים תשכ"ח-1968 (להלן - "חוק רישוי עסקים").

8. רכז מידע רישוי ותביעות באגף הפיקוח מסר לביקורת כי בשנת 2006 הוגשו כנגד רוכלים 337 דוחות, 82 תביעות בגין חוסר רישון ו- 49 תביעות בגין הפרות צו, המתייחסות לרוכלים שעסקו ברוכלות למרות שקיים נגדם צו הפסקת עבודה ברוכלות.

הבסיס החוקי

חוק רישוי עסקים

9. בסעיף 4 לחוק רישוי עסקים נקבע כי לא יעסוק אדם בעסק טעון רישוי אלא אם יש בידו רישון או היתר זמני לפי חוק רישוי עסקים ובהתאם לתנאיו.

10. סעיף 14 לחוק רישוי עסקים שנושאו "ננשים על עיסוק ללא רישון או היתר זמני ואי קיום תקנות ותנאים" קובע, בין השאר, כי אדם שעסק ללא רישון או היתר זמני בעסק טעון רישוי דינו מאסר שמונה עשר חודשים.

11. בסעיף 27 א' בחוק רישוי עסקים שעניינו "אמצעים להפסקת עבירות של רוכל" (תיקון התשל"ח) מצויין, בין השאר, כי:

א. היה לרשות הרישוי, או למי שהיא הסמיכה לכך, יסוד סביר להניח כי רוכל עבר עבירה לפי סעיף 14 (ראה סעיף 10 לעיל) או שלא קיים הוראות חוק עזר לפי סעיף 11ג בחוק רישוי עסקים רשאית הרשות או מי שהסמיכה לכך לתפוס, בין היתר, את הסחורה שבידי הרוכל וכן כל כלי ואביזר המשמש את הרוכל בעיסוקו.

ב. משנתפסו חפצי רוכל ימסור מבצע התפיסה לרוכל הודעה בכתב התומה בידו על התפיסה, המציינת את מהות העבירה שעבר הרוכל לדעת מבצע התפיסה והמפרטת את החפצים שנתפסו.

חוק העזר

12. חוק העזר העוסק בהסדרה של העיסוק ברוכלות קובע, ביו היתר, את תוקפו של הרישון, איסור לעסוק ברוכלות ללא רישון, תנאים גלויים לעיסוק ברוכלות (כגון איסור להכריז על הסחורה, שמירת הניקיון) וכן ציון הימים האסורים ברוכלות.

13. סעיף 12 לחוק העזר שעניינו "ציוד שהוחרם מרוכלים" קובע, בין השאר, כי:

א. המפקח רשאי להורות לרוכל לסלק את רכבו, הדוכן, המגש או הטובין וכל דבר אחר המשמש לעיסוקו כרוכל, ממקום שבו הם נמצאים בניגוד להוראות חוק עזר זה או להוראות כל חיקוק אחר.

ב. אם לא מילא הרוכל אחר הדרישה רשאי המפקח לסלק את הטובין וכל דבר אחר המשמש

לעיסוקו של הרוכל.

נוהל עירוני "טיפול בסחורה מרכולות ובציוד מוחרם"

14. נוהל עירוני מס' 13-38 מתאריך 15.1.1986 עוסק, בין השאר, בחלוקת האחריות בין אגף הפיקוח לבין אגף אפסנאות (אגף רכש ולוגיסטיקה דהיום) בנושא הסחורות המוחרמות.
15. סעיף 2 בנוהל העירוני שעניינו "טיפול בסחורה מרכולות ובציוד מוחרם" קובע, בין השאר, כי אגף הפיקוח והממונה לתאום מבצעים ותפקידים מיוחדים אחראי על הטיפול הריכוז והאחסון של סחורה וציוד מוחרם עד לשלב שבו יתקיים אחד מהתנאים הבאים:
- ניתן פסק דין המחלט את הציוד לטובת העירייה.
 - הסחורה אוחסנה במחסני אגף הפיקוח במשך 7 שנים לפחות.
 - התקבלה חוות דעת של המחלקה המשפטית לחילוט הסחורה.
16. בסעיף 3 בנוהל העירוני מצויין, בין השאר, כי אגף אפסנאות אחראי על הטיפול בסחורה ובציוד מוחרם שהועברו אליו על ידי אגף הפיקוח. טיפול זה כולל, בין היתר, ריכוז ואחסון, מכירה, הוצאה מכלל שימוש, כפוף לקבלת היתרים ואישורים מוועדת קניות או מהוועדה להוצאה מכלל שימוש.

הליך החרמת הסחורות

17. החרמת סחורות מרוכלים נעשית הן במקרים של רוכלים מזוהים והן במקרים של רוכלים שאינם מזוהים (רוכלים שנמלטו והפקירו סחורתם).
18. תפיסת סחורה מרוכל על ידי המפקח מלווה במילוי טופס "הודעה על תפיסה של מרכולות וחפצים ששימשו רוכל" (להלן - "הודעה על תפיסה") שבו מצויינים, בין השאר, פרטי העבירה (תאריך, שעה, שם הרוכל, מקום העבירה), פירוט הסחורה שנתפסה, שמות המפקחים שביצעו את התפיסה, חתימת הרוכל ופירוט הסחורה הפסידה שנתפסה (סחורה שלא ניתן לאחסנה זמן ממושך כגון: מוצרי מאפה, ממתקים, פירות, ירקות, פרחים וכו').
19. סעיף 27(ג) לחוק רישוי עסקים קובע, בין השאר, כי רשות הרישוי או מי שהסמיכה לכך רשאית למכור חפצים פסידים של רוכל במכירה פומבית או במחיר המקובל ביום המכירה. דמי המכר, בניכוי הוצאות התפיסה, השמירה והמכירה יבואו, לכל ענין, במקום החפצים.
20. מנהל המשק מסר לביקורת כי סחורה פסידה שנתפסת על ידי אגף הפיקוח ומקורותיה אינם ידועים מושמדת ובאם נמצא כי היא ראויה היא נמסרת למוסדות עירייה שונים כגון בית הילד, פארק

- יהושע (גן החיות) ועוד וזאת ללא קבלת תמורה בגינה. נציג המוסד שקיבל הסחורה לידיו מאשר בחתימתו את קבלתה על גבי ההודעה על תפיסה.
21. הסחורה שנתפסה ושאינה פסידה נארזת בשק ניילון ונמסרת על ידי המפקח למנהל המשק האחראי, בין היתר, על נושא מחסני ההחרמות ואשר בודק את ההתאמה בין הסחורה שבשק לפירוט הסחורה המצויין על גבי ההודעה על התפיסה המוצמדת לשק המכיל את הסחורה.
22. הסחורות המוחרמות מאוחסנות על ידי מנהל המשק בחדר צר מימדים הסמוך לחדרו וזאת עד שלב העברתם למחסנים. מנהל המשק מסר לביקורת כי מפתחות החדר נמצאים ברשותו וברשות שני המחסנאים הכפופים לו.
23. כנגד הרוכלים המזוהים שסחורותיהם הוחרמו מוגשים כתבי אישום על ידי המחלקה הפלילית בשירות המשפטי וזאת לאחר קבלת המלצות לכתבי אישום והעתקי הודעות התפיסה מרכז מידע רישוי ותביעות באגף הפיקוח.
24. בשנת 2006 אוחסנו הסחורות שהוחרמו בשני מחסנים של אגף הפיקוח:
- א. מחסן ברח' היסוד 5 תל-אביב יפו שבניין מרכזים (להלן - "המחסן בבנין מרכזים"), שבו נמצא ציוד של אגף הפיקוח וסחורות שנתפסו מרוכלים מזוהים ובלתי מזוהים על פי חוק רישוי עסקים. לדברי מנהל המשק הסחורות המוחרמות של הרוכלים אוחסנו במחסן זה החל מחודש אוגוסט 2006 וזאת בשל העדר מקום במחסן שברח' הסוללים 3 תל-אביב יפו הנמצא במתחם הסוללים (להלן - "מחסן במתחם הסוללים").
- ב. במחסן במתחם הסוללים נמצאות סחורות שהוחרמו על פי חוק העזר לתל-אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון) התש"ם - 1980 וסחורות שהוחרמו מרוכלים על פי חוק רישוי עסקים. לדברי מנהל המשק נמצאות במחסן סחורות שהוחרמו מרוכלים משנת 2004.
25. מנהל המשק מסר לביקורת חליפת מכתבים עניפה (עשרות מכתבים) בין גורמי העירייה השונים בנושא בטיחות המחסנים ששימשו במהלך השנים 1999 - 2006 לאיחסון הסחורות המוחרמות וביניהם המחסנים שצויינו בסעיף 24 לעיל.
26. להלן מספר דוגמאות להתכתבויות השונות בין גורמי העירייה בנושא בטיחות המחסנים:
- א. בתאריך 16.11.99 הוציא ממונה על הבטיחות והגיהות באגף כח אדם (אגף משאבי אנוש דהיום) מכתב למנהל המשק שנושאו "ביקורת בטיחות במחסנים של אגף הפיקוח" ובו הוא מציין, בין השאר, כי על אגף הפיקוח:
- (1) להזמין קצין מניעת דליקות ממחלקת כיבוי אש לשם מתן יעוץ ולבדיקה כללית של כל המחסנים.
- (2) לבצע תיקון מערכות החשמל והתאורה על ידי מחסנאי מוסמך בכל המחסנים.

(3) להתייעץ עם גורמים מוסמכים בנושא אחסון סחורות במחסנים ורכישת הציוד הנדרש לשם כך.

מנהל המשק מסר בתגובה לממצאים כדלקמן: "1. הוזמן קצין מניעת דליקות וניתנו הנחיות לביצוע מערכת גלאים ומתזים במחסן הסוללים, נרכשו מטפים והותקן גלגלון כיבוי אש. מערכת גלאים ומתזים לא הותקנה עקב בעיות בתשתית צנרת המים במתחם כולו. 2. בוצעו תיקוני חשמל והותקן ממסר פחת.

3. נרכש סולם תקני בטיחותי ועגלת שינוע משטחים ועגלה לנייד בלוני גז.

27. במכתבו מתאריך 29.3.2000 של מנהל אגף הפיקוח דאז אל המשנה למנכ"ל העירייה דאז נכתב, בין השאר, כי מחסני האגף לא עומדים בקריטריונים של בטיחות ועל כן עולה לכאורה כי אין להשתמש במחסנים, עובדה שמשמעותה הפסקת תפיסת סחורות וציוד מבעלי עסקים ורוכלים.

28. בתאריך 21.3.01 הוציא משנה למנכ"ל העירייה דאז מכתב למנהל אגף הפיקוח דאז ובו ציין, בין השאר, כי ניתן להשתמש בכל תקציבי הפיתוח של אגף הפיקוח לשם תיקון הליקויים.

29. הביקורת העלתה כי בתאריך 7.12.04 (כ- 4 שנים לאחר קבלת האישור להשתמש בתקציבי הפיתוח של האגף) מסר מנהל אגף הפיקוח דהיום למשנה למנכ"ל דאז, במסגרת פגישת עבודה שהתקיימה ביניהם, תוכנית בינוי למחסן אגף הפיקוח במתחם הסוללים שעלותה 600 אש"ח. בשל העלויות הגבוהות הוחלט על ידי המשנה למנכ"ל העירייה דאז לבחון מחדש את הצרכים ההכרחיים ולהשיב על כך.

30. במכתבו של הממונה על הבטיחות והגיהות באגף כח אדם מתאריך 22.4.01 אל מנהל המשק שנושא "ביקורת בטיחות באגף הפיקוח" צויין, בין השאר, כי המלצותיו מדוח קודם מתאריך 23.11.09 לא בוצעו.

31. בתאריך 5.7.2004 הוציא הממונה על הבטיחות והגיהות למנהל אגף הפיקוח מכתב בנושא "ביקורת בטיחות וסקר סיכונים במחסן אגף הפיקוח במתחם הסוללים". במכתבו מצוין ממונה על הבטיחות, בין השאר, את הממצאים הבאים:

א. גג המחסן וחלק מהקירות עשויים לוחות אסבסט. חלקם הגדול של הלוחות שבורים ומזהמים את הסביבה.

ב. המבקרים במחסן, מתכסים בשכבת פשפשים תוך דקות ספורות לאחר כניסתם. למרות שמתבצעות במחסן מדי חודש עבודות ריסוס הבעיה לא באה על פתרונה.

ג. גילי גז מסוגים שונים מפוזרים בשטח המחסן באופן אקראי. צורת אחסון הגלילים מהווה סיכון ולא עומדת בדרישות התקן.

32. בתאריך 1.8.06 הוציא הממונה על הבטיחות והגיהות מכתב לסמנכ"ל משאבי אנוש ומינהל ולסמנכ"ל תפעול שנושאו "סקר מפגעים במתחם הסוללים" במכתבו מציין הממונה על הבטיחות והגיהות, בין היתר, כי בסקר מפגעים שנערך בתאריך 16.7.06 על ידו ועל ידי הממונים על הבטיחות בעירייה במחסן אגף הפיקוח נמצאו, בנוסף לממצאים שצויינו במכתבו מתאריך 5.7.04, הליקויים הבאים:

א. הסחורות המוחרמות מאופסנות באופן אקראי וללא סדר.

ב. לא קיים ממסר פחת.

ג. אין תנאים סניטרים במחסן.

ד. לא קיימת מערכת גילוי וכיבוי אש אוטומטית.

בתגובה לממצאים (סעיף 32ב') מסר מנהל המשק כדלקמן: "הוחקן ממסר פחת בלוח החשמל בסוללים".

33. ממכתב שהוציאה בתאריך 9.1.07 מזכירה בכירה לסמנכ"ל לתפעול שעניינו "מחסן החרמות אגף הפיקוח חניון הסוללים" עולה כי בתאריך 29.1.07 התקיים סיור במקום בראשות סמנכ"ל העירייה לתפעול ובהשתתפות מנהל אגף הפיקוח.

34. בסיכום סמנכ"ל תפעול המצויין במסמך נכתב, בין היתר:

א. מנהל אגף רכש ואספקה יתן פתרונות להובלת בלוני גז הצחוק המוחרמים ישירות לספק ללא אחסנה במחסן ההחרמות.

ב. במידה ולא ימצא פתרון להובלת הבלונים לספק יש למצוא פתרון לריכוז הגז לפני אחסנת הבלונים.

ג. גג האסבסט יבדק על ידי מנהל אגף רכש ואספקה ותינתן תשובה אם נדרש לטפל בשיקום הגג על פי הסטנדרטים וההנחיות בענין.

ד. יש לבצע ריסוס בהתאם לנדרש לשם מניעת חדירת מכרסמים.

35. מנהל אגף הפיקוח מסר לביקורת כי אין בכוונתו להקצות כספים לצרכי תיקון הליקויים במחסנים וזאת בשל החשיבות המעטה שהוא רואה בטיפול בנושא המחסנים.

מנהל אגף הפיקוח מסר בתגובה לממצאים כדלקמן: "לא זה מה שנאמר בפגישה שבנושא הנדון, נאמר: אגף הפיקוח משקיע וישקיע ככל שנדרש בתחום הבטיחותי והתפעולי של המחסנים, בתחום המבנה המושכר הובהר שהאגף לא משקיע והנושא הועבר לגורמים המתאימים".

36. מנהל אגף רכש ולוגיסטיקה מסר לביקורת כי במסגרת התקשרות האגף עם ספק בלוני גז מפונים הבלונים על ידי הספק על פי דרישת אגף הפיקוח. כמו כן לדברי מנהל אגף רכש ולוגיסטיקה

תיקון גג האסבסט של מחסן מתחם הסוללים נמצא מבחינתו בסדר עדיפות נמוך וזאת בשל העובדה שהמחסן אינו מאוייש, להוציא שהות של שני המחסנאים במקום לפרקי זמן קצרים.

37. מביקור בשני מחסני ההחרמות שערכה הביקורת בתאריך 12.3.07 יחד עם מנהל המשק ומחסנאי האגף עלו הממצאים הבאים:

המחסן במתחם הסוללים

- א. בחלקו השמאלי של המחסן נמצא ציוד אגפי שכלל שולחנות וכסאות. על רצפת המחסן הונחו בקבוקי מים מינרלים המשמשים את האגף.
- ב. במדפים שעל הקיר שממול לדלת הכניסה הונחו שקי ניילון ובתוכם סחורות שהוחרמו מרוכלים מזוהים. לחלק מהשקים הוצמדו פתקים צהובים שעל גביהם נרשמו מספרי דוחות התפיסה ואילו לשאר השקים הוצמדו העתקי דוחות התפיסה.
- ג. בצד הימני של המחסן נמצאו על מדפים ארגזי פלסטיק שקופים שבהם הונחו סחורות של רוכלים לא מזוהים. העתקי דוחות התפיסה המתייחסים לסחורות הונחו בארגזים.
- ד. במחסן נמצא ברז ללא כיור שמתחתיו הונח דלי.
- ה. בגג האסבסט של המחסן נמצאו לוחות שבורים.
- ו. ארבעה בלוני גז הונחו בצד הימני של המחסן.

המחסן בבניין מרכזים

- א. בחלקו הקדמי של המחסן אוחסן ציוד אגפי על גבי מדפים.
 - ב. על הרצפה בקידמת המחסן הונחו שקים שלהם הוצמדו העתקי דוחות תפיסה ואשר הכילו סחורות של רוכלים.
 - ג. בחלקו האחורי של המחסן הונחו על מדפים שקים עם סחורות של רוכלים מזוהים שלא על פי סדר מועד תפיסת תכולתם.
 - ד. על המדפים נמצאו ארגזי פלסטיק שקופים ובהם סחורות של רוכלים לא מזוהים שבתוכם העתקי דוחות התפיסה.
38. מנהל המשק מסר לביקורת כי טרום העברת השקים שהונחו על הרצפה למדפים יש לפנות סחורות שחולטו על פי פסק דין של בימ"ש. לשם ביצוע החילוט על ידי אגף רכש ולוגיסטיקה על המחסנאים לרשום את פרטי הסחורה שמכיל כל שק. מכיוון שחלק מהשקים מכילים פריטים רבים חסרי ערך כספי, אין בכוונתו להורות למחסנאים לרשום פריטים אלו לשם חילוטם.

ביצוע פסקי דין של בית משפט

39. מנהל המשק מסר לביקורת כי פסקי הדין שהתקבלו בבימ"ש ושהועברו אליו על ידי רכז מידע רישוי ותביעות באגף הפיקוח נערמים אצלו במשרד ועל כן אין באפשרותו למסור לביקורת נתונים על היקף החזרת סחורות לרוכלים או חילוטי סחורות, שבוצעו במהלך שנת 2006 על פי החלטת בימ"ש.

מנהל המשק מסר בתגובה לממצאים כדלקמן: "הדוחות ופסקי הדין מוקלדים במחשב בתוכנת מג"ק תוכנה ישנה מאוד, אינה שולפת דוחות סטטיסטיים ולא ניתן לספק נתונים כפי שנדרש".

40. לדברי מנהל המשק אי יכולתו לספק נתונים אלו לביקורת נובעת מהעובדה שהמזכירות שהעסיק בעבר ושהודרכו על ידו בנושא רוכלות עזבו את עבודתן לאחר תקופה קצרה ועל כן לא הוקלדו במחשב נתונים הנוגעים לנושא רוכלות.

בתגובה לממצאים מסר מנהל המשק כדלקמן: "היות ואין תקן לקלדנית במשרד ישנן תקופות הצטברות של חומר רב במשרד שלא הוקלד".

41. מנהל המשק מסר לביקורת כי ברוב המקרים הוא אינו מבצע את פסקי הדין. לדבריו אי ביצוע של רוב פסקי הדין המתייחסים להחזרת סחורות לרוכלים על ידו או לחילוט הסחורות על ידי אגף רכש ולוגיסטיקה נבע מהסיבות הבאות:

א. אי רצונו להעסיק מזכירות העוזבות עבודתן חדשות לבקרים לאחר שהודרכו על ידו בנושא הרוכלות (ראה סעיף 40 לעיל).

ב. חוסר אפשרות לטענתו, בשל התנאים הפיזיים של המחסנים, להעביר את הסחורות לאגף רכש ולוגיסטיקה תוך 7 ימים ממועד קבלת פסק הדין המורה לחלט הסחורה לטובת העירייה, כפי שקובע סעיף 6(א) בנוהל העירוני.

ג. סרובו לאפשר למחסנאים להכנס למחסן במתחם הסוללים בשל הבעיות הבטיחותיות והמפגעים התברואתיים במקום, שלא באו על פתרון למרות התראותיו החוזרות ונישנות בכתב ובע"פ.

ד. חוסר רצונו להודיע טלפונית או בכתב לרוכל שעליו לקבל את הסחורה שנתפסה בעקבות החלטת בימ"ש וזאת מכיוון שלדעתו על הרוכל מוטלת האחריות לברר מה עלה בגורל הסחורה.

בתגובה לממצאים מסר מנהל המשק כדלקמן: "א. נדב (טעות במקור) לסגור פערים אני מעסיק מעט לעת מזכירות מזדמנות, ולפעמים יש הצטברות נוספת של דוחות ופסקי דין שעדיין לא הוקלדו.

ב. החילוט, ביצוע פס"ד נעשה במרוכז אחת לשנה בערך.

ג.לא מחפקידי כמנהל משק להודיע לרוכל על זיכויו בבית משפט, ולא בכל המקרים הציוד נשמר כגון: סחורות פסידות או סחורות שהתקבלו והושמדו במשך תקופת האחסנה. לכן לא פונה לרוכלים להודיע על כך".

החזרת סחורות

42. סעיף 27ב לחוק רישוי עסקים, מציין, בין היתר, כי היה ורשות הרישוי לא הגישה לבית המשפט תוך 30 יום ממועד תפיסת חפצי רוכל, כתב אישום נגד הרוכל על העבירה ששימשה עילה לתפיסה, תחזיר לרוכל את החפצים שתפסה.

מנהל המשק מסר בתגובה לממצאים כדלקמן: "אין מערכת ממוחשבת למעקב אחר הגשת כתבי אישום".

43. סעיף 27ג לחוק רישוי עסקים קובע, בין השאר, כי רוכל הרואה עצמו נפגע מתפיסת חפציו וטרם הוגש נגדו כתב אישום, רשאי לבקש מבית המשפט לבטל את התפיסה. אם הוגש כתב אישום רשאי הרוכל לבקש את ביטול התפיסה מבית המשפט שאליו הוגש כתב האישום.

44. סעיף 27ד(א) לחוק רישוי עסקים קובע, בין היתר, כי חפצי רוכל שנתפסו ישמרו בידי רשות הרישוי, על חשבון הרוכל, עד אשר יקבע בית המשפט מה יעשה בהם. כמו כן לרשות הרישוי זכות עכבון בחפצים כערוכה לתשלום הוצאות התפיסה והשמירה, שהיא זכאית להן על פי קביעת בימ"ש.

45. בסיפא של סעיף 27ד(ב) צויין, בין השאר, כי אם זוכה הרוכל בפסק דין, שאין עליו עוד ערעור או בוטל כתב האישום יוחזרו לו החפצים.

46. בתאריך 26.3.1990 הוציא היועץ המשפטי לעירייה דאז מכתב, בין השאר, למנהל אגף הפיקוח דאז שנושא סיוכום דיון שנוערך בתאריך 26.3.90 בנושא - החזר סחורות לפי החלטת בימ"ש.

47. בסיוכום ציין היועץ המשפטי לעירייה דאז כי עם קבלת פסק הדין של בימ"ש בגין עיסוק ברוכלות ללא רשיון יבצע אגף הפיקוח את החלטת בית משפט כלשונה.

48. בנוסף ציין היועץ המשפטי לעירייה כי אם בית המשפט הורה להחזיר את הסחורה שנתפסה או חלק ממנה או הוחלט בהחלטה מוסכמת שלא להגיש משפט נגד הרוכל, תוחזר לו סחורתו כנגד חתימה על גבי דו"ח התפיסה בה הוא מאשר כי קיבל את כל מה שנתפס אצלו.

49. מנהל המשק מסר לביקורת כי ישנם מקרים בהם מוגשות לאגף הפיקוח בקשות של רוכלים להחזרת סחורות. הסחורות מוחזרות לרוכלים באישור מנהל אגף הפיקוח או סגן מנהל אגף הפיקוח וזאת לאחר שנבדק אם קיימות עבירות קודמות בגין עיסוק ברוכלות ללא רשיון של הרוכל וכן נמצא שלא הוגשה המלצה להגשת כתב אישום על ידי אגף הפיקוח.

50. לטופס "בקשה להחזרת מרכולת" שבה מצויינים, בין היתר, פרטי המבקש, עברו של הרוכל בנושא רוכלות, עמדת מנהל היחידה התופסת, עמדת מנהל האגף ו/או סגנו מצורף טופס התחייבות בחתימת הרוכל שלא לעסוק ברוכלות בתחום העיר תל אביב-יפו ואישור בחתימת ידו של הרוכל על קבלת הסחורה.
51. הביקורת מצאה כי לא נגבו תשלומים כלשהם מרוכלים בגין אחסון הסחורה והטיפול בה וזאת בניגוד לקבוע בסעיף 27ד(א) בחוק רישוי עסקים (ראה סעיף 44 לעיל).
- בתגובה לממצאי הדוח מסר מנהל המשק כדלקמן: "לא ניגבו תשלומים כנגד רוכלים מאחר ולא מצויין בנוהל גביית כספים".

חילוט סחורות

52. ברישא של סעיף 27ד(ב) לחוק רישוי עסקים צויין, בין השאר, כי במקרה בו הורשע הרוכל, בעבירה שבשלה נתפסו החפצים, רשאי בית המשפט בנוסף לכל עונש אחר שיטיל לצוות על חילוט החפצים כולם או חלקם.
53. בסעיף 6 בנוהל העירוני נקבע, בין היתר, כי:
- האחראי למחסן באגף הפיקוח ידאג להעברה של כל ציוד או סחורה לאגף האפסנאות תוך 7 ימים מקבלת החלטת השופט לעשות כן.
 - האחראי למחסן באגף הפיקוח יערוך רישום מפורט של כל החפצים המוצאים מהמחסן על גבי טופס העברה.
 - חתימת האחראי על גבי טופס ההעברה תהווה אישור עבור אגף הפיקוח על מסירת הציוד לאגף האפסנאות.
54. מנהל המשק מסר לביקורת כי מדי שנה הוא מחליט על הוצאה משימוש של סחורות. לדבריו הסחורות שנבחרו על ידו להוצאה מכלל שימוש הן סחורות שאין לגביהן תובעים וכן סחורות שערכן הכספי נמוך ושנתפסו מכח חוק העזר שמירת הסדר והניקיון ועל פי חוק רישוי עסקים.
55. מנהל המשק מכין טופס "בקשה להוצאת טובין משימוש" (להלן - "הטופס") המוגש לרכז הוצאה משימוש באגף רכש ולוגיסטיקה. הטופס כולל, בין היתר, את פרטי הטובין, נימוקי הבקשה של אגף הפיקוח, החלטת רכז הוצאת טובין משימוש, הערות ואישור על קבלת הפריטים באם הוחלט להעבירם ליחידה עירונית כלשהי.
56. רכז הוצאה משימוש באגף רכש ולוגיסטיקה אשר בסמכותו להחליט האם להשאיר את הציוד ביחידה, להשמידו, למוכרו, או להעבירו ליחידה עירונית אחרת מוזמן למחסני האגף לשם ביצוע ההליך.

- בתגובה לממצאים מסר מנהל המשק כדלקמן: "בשום אופן לא מחקבלת החלטה להשאיר ציוד/סחורה באגף הפיקוח, הכל נימסר למוסדות נתמכים ע"י העירייה".
57. מבדיקת טפסי "בקשה להוצאת טובין משימוש" מצאה הביקורת כי:
- א. בתאריך 7.5.06 הוחלט על ידי רכז הוצאה משימוש באגף רכש ולוגיסטיקה על העברת פריטי הטובין שנרשמו על גבי הטפסים למחלקת צופים, לאגף שירותי חירום ולאגף שפ"ע. הביקורת מצאה כי על גבי הטפסים לא צויין באיזה מחסן מתוך שני המחסנים שבשימוש אגף הפיקוח בוצע הליך ההוצאה משימוש כמו כן לא נרשמו פרטיהם המלאים וחתומותיהם של מקבלי הפריטים.
- ב. בתאריך 4.6.06 הוחלט על ידי רכז הוצאה משימוש באגף רכש ואספקה על השמדת פריטי הטובין שנרשמו על גבי הטפסים. על גבי הטפסים מצאה הביקורת כי לא צויין מאיזה מחסן הוצאו פריטי סחורות להשמדה.
58. רכז הוצאה משימוש באגף רכש ולוגיסטיקה מסר לביקורת כי נמסר לו על ידי מנהל המשק כי הפריטים שהוגשו על ידו להוצאה משימוש הם פריטים שיש לחלטם על פי פסק דין עובדה העומדת בסתירה לגרסת מנהל המשק שנמסרה לביקורת (ראה סעיף 54 לעיל).
59. במהלך איסוף הממצאים, בתאריך 9.5.07, התקיים דיון בנושא "טיפול בסחורה מרכולות וציוד מוחרם" בראשות סמנכ"ל תפעול ובהשתתפות: מנהל אגף שפ"ע, מנהל אגף הפיקוח, מנהל אגף רכש ולוגיסטיקה, סגנית בכירה ליועמ"ש בשירות המשפטי, מנהל מחלקת מבצעים לשיפור הסביבה, מנהלת פרויקטים באגף ארגון ותקינה, ממונה נהלים באגף ארגון ותקינה.
60. בישיבה זו החליט סמנכ"ל תפעול, בין השאר, כי:
- א. הנהל משנת 1986 הינו מיושן ועל כן יש לעדכנו.
- ב. ציוד שאינו בעל ערך ונשמר במחסנים למעלה מחצי שנה יש לתעד ולאחר מכן להשמיד.
- ג. שיטת העבודה הנוכחית תישמר ותמשך העבודה על פיה.
- ד. סגנית בכירה ליועמ"ש התבקשה לבדוק באם שיטת העבודה הנהוגה כיום בנושא סבירה.
61. בתאריך 27.6.07 שלחה סגן בכיר ליועמ"ש בשירות המשפטי, לבקשת הביקורת, את חוות דעתה המשפטית בנושא "טיפול בסחורה, מרכולות וציוד מוחרם", הכוללת, בין היתר, התייחסות לתקופות שיש לאחסן ציוד שהוחרם מרוכלים (ראה נספח 1).
62. בתאריך 15.10.07 (לאחר מועד הפצת טיוטת הממצאים) התקיים דיון בראשות סמנכ"ל העירייה לתפעול שנושאו "בניית נוהל - טיפול העירייה ברוכלות ללא רישיון או בהריגה מתנאי רישיון" בהשתתפות היועמ"ש לעירייה, מנהל אגף הפיקוח, סגנית בכירה ליועמ"ש, מנהל מח' מבצעים לשיפור הסביבה, ויועץ חיצוני לנושא.

63. מפרוטוקול הדיון עולה, כי החלטות סמנכ"ל העירייה לתפעול בנושא הנדון היו, בין השאר:

א. לגבש נוהל עירוני המסדיר את נושא הטיפול במרכולת שנתפסה בשתי סוגיות.

(1) תפיסת מרכולת של רוכל לא מזוהה שהופקרה במרחב הציבורי - לפי חו"ד היועמ"ש לעירייה במקרים של השארת סחורה במרחב הציבורי הסחורה עוברת אוטומטית לבעלות העירייה. למנהל אגף הפיקוח או מי מטעמו הסמכות אם להשאיר הסחורה כראיה או להשמידה. במקרה ובעל הסחורה יחליט להזדהות וידרוש את המרכולת נטל ההוכחה יוטל עליו.

(2) רוכל מזוהה - אגף הפיקוח יבקש חו"ד תובע בשירות המשפטי לגבי הצורך באחסנת הסחורה, לאחר שתועדה, לצורך הגשתה כראיה בבימ"ש.

ב. בנושא הנוגע לסחורה מסוכנת וכדומה תקבע מדיניות במסגרת פגישה בין ממונה נהלים באגף או"ת ומנהל אגף הפיקוח.

מנהל אגף הפיקוח מסר בתגובה לממצאים, בין השאר, כדלקמן: "לבקשת סמנכ"ל תפעול בימים אלה נכתב מחדש נוהל טיפול בתפיסת סחורה.

הנוהל יפריד ויגדיר את הטיפול בסחורה של רוכלים מזוהים וסחורה של רוכלים לא מזוהים שמהווים את רוב התפיסות והפעילות בנושא, כך שיווצר מצב שבו המערכת הלוגיסטית חוכל לטפל טיפול ממוקד ויעיל היכן שנדרש".

מסקנות

64. התייחסות הנהלת אגף הפיקוח במשך שנים רבות לנושא הרוכלות כ"חצר האחורית" של האגף והכללת נושא זה במסגרת הרה ארגון שנעשה באגף בקטגוריה ד' בסדר העדיפות של האגף איפשרה מדיניות של עצימת עין לגבי ליקויים בטיחותיים ותברואתיים במחסני הסחורות המוחרמות.

מתגובת מנהל המשק לממצאים עולה, בין השאר, כי חלק מהליקויים תוקנו (ראה סעיף 26 ו-32 ב' לעיל).

בתגובתו לממצאים מסר מנהל אגף הפיקוח, בין היתר, כי אגף הפיקוח משקיע וישקיע בתחום הבטיחותי והתפעולי של המחסנים אך בתחום המבנה המושכר הובהר שהאגף לא משקיע והנושא הועבר לגורמים המתאימים.

65. תפיסת הנהלת אגף הפיקוח את נושא הרוכלות שיחקה לידי של מנהל המשק וגרמה למצבים הבאים:
- א. אי ביצוע פסקי דין של בימ"ש הן בנושא החזרת סחורות לרוכלים שזוכו והן בהחלטות שהתקבלו בגין חילוט סחורות וזאת בניגוד לסעיף 27ד(ב) לחוק רישוי עסקים ולמכתבו מתאריך 26.3.1990 של היועמ"ש לעירייה דאז (ראה סעיפים 45 - 48 לעיל).
- ב. אי גביית כספים מרוכלים בגין אחסון הסחורה והטיפול בה בניגוד לסעיף 27ד(א) בחוק רישוי עסקים.
- ג. העדר נתונים לגבי היקף החזרת סחורות ו/או חילוטי סחורות שבוצעו במהלך שנת 2006.
- ד. אחסון הסחורות באופן אקראי כתוצאה מהוראת מנהל המשק על הגבלת כניסת המחסנאים למחסן במתחם הסוללים עקב הליקויים התברואתיים במחסנים.
66. הנוהל העירוני מס' 13 - 38 משנת 1986, ששימש את מנהל המשק בעבודתו, לא נתן מענה, בין היתר, לסוגיות שענינן טיפול בסחורה של רוכל מזוהה וסחורה של רוכל מזוהה. מנהל אגף הפיקוח מסר בתגובה לממצאים כי בעקבות דיון סמנכ"ל לתפעול מתאריך 15.10.07, נכתב נוהל חדש בנושא טיפול בתפיסת סחורה, שיפריד ויגדיר את הטיפול בסחורה של רוכלים לא מזוהים ושל סחורה של רוכלים מזוהים.

המלצות

67. על מנהל אגף הפיקוח לפעול, יחד עם הגורמים הנוגעים לנושא, למציאת פתרון הולם למחסן במתחם הסוללים או לחילופין להכשיר את המבנה. מבחינה בטיחותית ותברואתית לאחסנת סחורות מוחרמות.
68. על מנת למנוע בזיון בימ"ש מומלץ כי מנהל המשק יבצע את פסקי הדין שהתקבלו בנושא סחורות מוחרמות, כפי שנקבע בסעיף 27ד(ב) לחוק רישוי עסקים וכפי שצויין במכתבו מתאריך 26.3.1990 של היועמ"ש לעירייה דאז.
69. מומלץ כי מנהל המשק יערך לבניית מנגנון גביית כספים מרוכלים בגין אחסון הסחורה והטיפול בה כפי שנקבע בסעיף 27ד(א) לחוק רישוי עסקים.
70. על הנהלת אגף הפיקוח לתת למנהל המשק מענה מיחשובי לשם הפקת דוחות שונים בנושא הסחורות המוחרמות שיתבקשו על ידו.